

УДК 791.6

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2023-38-3>**Оксана Миколаївна Єльчик**

ORCID: 0009-0004-2825-515X

аспірантка відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології
імені М. Т. Рильського Національної академії наук України
oksana_elchik@uk.net

МУЗИКА У ФІЛЬМАХ-ВИСТАВАХ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Мета роботи — полягає в аналізі та визначенні впливу новаторських чинників на музику у фільмах-виставах. **Методологія дослідження** базується на аналізі звукового дизайну фільмів-вистав. Інтердисциплінарний підхід для вивчення взаємодії музики з іншими аспектами аудіовізуального простору. **Наукова новизна.** Спостереження за сучасними тенденціями використання музики в фільмах-виставах надає можливість визначити нові перспективи для розвитку аудіального мистецтва. Інтердисциплінарний характер методології дослідження дозволяє не лише зосередитися на музичному аспекті, але й врахувати вплив технологічних нововведень, культурного спадку та соціокультурного контексту на створення звукового супроводу. **Висновки.** В цілому, сучасні тенденції у музиці фільмів-виставах свідчать про постійну еволюцію цього мистецького жанру. Музика виявляється не тільки супроводом до візуальної частини, але й ключовим компонентом, що впливає на глядача та на його культурні переживання. Фільми-вистави мають широку можливість для урізноманітнення в музичному наповненні — від уривків з оперних супроводів, хору так і до сучасного звучання року та джазу. Синтез різних стилів та жанрів визначає музичну ідентичність у сучасних фільмах-виставах як результат вдумливого та креативного об'єднання традиційних та експериментальних аспектів. Це сприяє формуванню унікального звукового та емоційного насичення враженнями для аудиторії. Досить великого концептуального впливу на сприйняття екранного дійства відіграє сучасна спроможність представлення звуку глядачу. Завдяки останнім дослідженням та технічному розвитку великої популярності набуває впровадження таких систем як 3D, Dolby Atmos, DTS:X і Auro-3D. Гармонійна взаємодія між композиторами та режисерами визначає кінцевий звуковий результат фільмів-вистав. Спільне бачення та розуміння завдань гарантує, що музика не лише супроводжує візуальну картину, але й виражає її сутність.

Ключові слова: музика, фільм-вистава, режисер, композитор, аудіальний, кіномузика, тенденції.

Elchik Oksana Mykolayivna, Postgraduate Student at the Department of Screen and Stage Arts and Cultural Studies of the Institute of Art History, Folklore and Ethnology named after M. T. Rylsky of the National Academy of Sciences of Ukraine

Music in films-performances: trends of development

The purpose of the work is to analyze and determine the impact of innovative factors on music in films-performances. The research methodology is based on the analysis of the sound design of film-performances. An interdisciplinary approach to studying the interaction of music with other aspects of the audiovisual space. Scientific novelty. Observation of modern trends in the use of music in films-performances provides an opportunity to determine new perspectives for the development of audio art. The interdisciplinary nature of the research methodology allows not only to focus on the musical aspect, but also to take into account the influence of technological innovations, cultural heritage and socio-cultural context on the creation of sound accompaniment. Conclusions. In general, modern trends in the music of film-performances testify to the constant evolution of this artistic genre. Music is not only an accompaniment to the visual part, but also a key component influencing the viewer and his cultural experiences. Film-performances have a wide opportunity to diversify the musical content, from excerpts from opera accompaniments, choirs to the modern sound of rock and jazz. The synthesis of different styles and genres defines the musical identity in modern film-performances as a result of a thoughtful and creative combination of traditional and experimental aspects. This contributes to the formation of a unique sound and emotional saturation of impressions for the audience. The modern ability to present sound to the viewer has a fairly large conceptual impact on the perception of the screen action. Thanks to the latest research and technical development, the implementation of such systems as 3D, Dolby Atmos, DTS:X and Auro-3D is gaining great popularity. Harmonious interaction between composers and directors determines the final sound result of film-performances. A common vision and understanding of the tasks ensures that the music not only accompanies the visual picture, but also expresses its essence.

Key words: music, film-performance, director, composer, audio, film music, trends.

Актуальність теми роботи. Ще з часів давньогрецької драми музика тісно пов'язана зі сценою та драматичною дією. В епоху Відродження музика приймала участь у багатьох сценічних формах, в англійських масках та в італійських інтермедіях, італійських та іспанських видовищах дії і з текстом. У балеті, де семантичний шар відсутній. Музика так само поєднується з дією, але ще відіграє роль регулятора кожного руху, кожного жесту.

В світі кінематографу та сценічного мистецтва зростає інтерес до обговорення ролі музики у фільмах-виставах. У сучас-

ному світі, де творчі жанри переплітаються, а технологічні досягнення дають можливість реалізації амбіційних концепцій, вивчення сучасних тенденцій у використанні музики стає ключовим завданням.

У світлі сучасних тенденцій мистецтва фільмів-вистав, спостерігається постійне зростання динаміки в синтезі різних музичних стилів та жанрів, що проявляється у високому рівні творчості, спрямованому на створення аудіовізуальних вражень для залучення глядачів. Так, за словами дослідниці О.А. Овсянникової-Трель «“Музика в кіно”, або в більш звичному і повсякденному визначенні кіномузики – досить давно стала об’єктом дослідницьких рефлексій. Оскільки з самого початку розвитку кінематографа, його музично-звукова складова усвідомлювалася як невід’ємна частина втілення художнього задуму режисера, а найголовніше – як найважливіший фактор впливу на почуття і емоції глядача. У процесі ж еволюції мистецтва кіно звуковий ряд набував все більш складних значення і функцій, що відповідають тенденціям інтелектуалізації режисерських рішень, або ж соціально-ідеологічним запитам. Так чи інакше, музика, яка звучить в кіно, в будь-якому варіанті свого існування, є невід’ємною частиною цілого – художнього сенсу, який вступає в комунікацію з глядачем» [3, с. 164–165].

Метою статті є виявлення та визначення впливу новаторських ідей та технологічних досягнень на музику у фільмах-виставах.

Виклад основного матеріалу. Фільми-вистави активно використовують різноманітні змішування та взаємодії різних музичних стилів. Від аранжувань до експериментів з традиційними звучаннями, це суттєво дозволяє розширити межі та робить аудіальний досвід більш насиченим. Аранжування також має колосальний вплив на відновлення попиту та інтересу до творів минулого, що насамперед знайомить більш сучасну молодь з класикою. Завдяки постійній взаємодії музики з сучасністю і створюється сучасне бачення творів минулого, розширюються можливості для більш детального пояснення мети автора.

Також має велике значення надання музичного опису дійства, та уточнення характеру героїв та предметів у художньому творі.

Синтез різних стилів та жанрів визначає музичну ідентичність у сучасних фільмах-виставах як результат вдумливого та креативного об'єднання традиційних та експериментальних аспектів. Це сприяє формуванню унікального звукового та емоційного насичення враженнями для аудиторії.

Технології відіграють визначальну роль у впровадженні синтезу різних музичних стилів у фільмах-виставах. Від новаторських аудіотехнічних засобів до використання музичних програм – технічні інновації сприяють створенню унікального саундтреку та забезпечують його гармонійне взаємодії з візуальним аспектом фільму, за словами В. В. Демещенко «Сучасна звукотехніка, новітні комп'ютерні технології представляють різнобічні можливості в організації та технічній фіксації просторово-часових подій і забезпечують максимально точно відтворення на екрані звукозорових образів, які виникають в уяві творця на етапі формування концептуальної моделі твору» [1, с. 12].

Досить великого концептуального впливу на сприйняття екранного дійства відіграє сучасна спроможність представлення звуку глядачу. Завдяки останнім дослідженням та технічному розвитку великої популярності набуває впровадження таких систем як 3D, Dolby Atmos, DTS:X і Auro-3D. За допомогою даних технології глядачу надаються можливості для реального сприйняття звуку в його первинному існуванні, тобто за допомогою визначених методів обробки та відтворення передається вся краса чистого звучання. Навіть твори які були створенні раніше та оброблені завдяки сучасним досягненням мають зовсім інше сприйняття та розуміння, що надає їм нових концепцій сприйняття та по новому привертає увагу все більшої аудиторії.

Вище згадані технології надають глядачу відчуття більш досконалого сприйняття екранного дійства. Обумовлено це більш об'ємною передачею музичного супроводу. Глядач фільму чи вистави має більшу концентрацію уваги на сприйняття та зацікавленість перебігом подій на екрані. За наявності повної ізоляції від навколишнього звукового оточення поза межами сцени. З розвитком технологій також маємо значний внесок у якість відтворення режисерського задуму опису героя та дій-

ства, що насамперед створює більш детальне порозуміння глядача з автором.

Також технології оброблення музики та корегування відтворення під керівництвом штучного інтелекту надають твору нового розуміння та значення, що досягається завдяки аналізу вподобань та зауважень глядача. Насамперед це призводить до відкриття нових аудиторій та розширенню існуючих.

Гармонійна взаємодія між композиторами та режисерами визначає кінцевий звуковий результат фільмів-вистав. Спільне бачення та розуміння завдань гарантує, що музика не лише супроводжує візуальну картину, але й виражає її сутність. Музична співпраця є не лише збільшенням кількості учасників у творчому процесі, але й ключовим елементом, який приносить унікальність та глибину у створенні музичного супроводу для фільмів-вистав. Взаємодія митців розкриває нові горизонти та створює простір для експериментів. Музика до фільму-вистави може бути написана на замовлення режисера та носити оригінальний характер або ж навпаки містити вже відомі пісні та класичні композиції.

Можна навести такі приклади співпраці режисерів та композиторів над фільмами-виставами:

– Мюзикл «Кицьки» (2019 р.), режисер Том Хупер, став однойменною

адаптацією мюзиклу англійського композитора Ендрю Ллойда Веббера. Кожна пісня в мюзиклі присвячена окремому персонажу-коту, і вони розповідають свою історію та характери через музику та танець.

– «Вестсайдська історія» (фільм-мюзикл, 2021 р.) режисер Стівен

Спілберг, працював з композитором Девідом Ньюманом (став відомим завдяки створенню музики більше ніж для 100 фільмів, зокрема: мультфільму «Анастасія» (1997 р.), працював з режисером та актором Дені Де Віто, написав музику до фільму «Війна Роуз») та венесуельським диригентом Густавом Дудамелем.

– «Діана» (фільм-мюзикл, знятий та показаний на стримінговій платформі Netflix, 2019 р), режисер Крістофер Ешлі, драма-

тург Джо ді Петро, музику до мюзиклу написав Девід Брайан, клавішник та композитор американського рок-гурту Bon Jovi. Музика та пісні, які звучали на протязі мюзиклу допомагали передати настрій та емоції кожної сцени, створювали враження реальності та автентичності часів, коли відбувалася дія.

Саме музична співпраця привносить в творчий процес креативну енергію різних митців. Здатність спільно працювати та обмінюватися ідеями стимулює інновації та створює атмосферу, де звук стає відображенням спільного вираження. Роль технологій у музичній співпраці сягає нових висот. Сучасні інструменти та програми дозволяють артистам взаємодіяти та творити, незважаючи на фізичну відстань, що відкриває шлях до нових форм співпраці.

Роль музичного супроводу полягає у створенні колориту для візуальних образів. Тембри та ритми не лише звучать, але і впливають на сприйняття кольорів та форм, створюючи унікальний візуальний досвід. Музика визначає аудіальну естетику фільму, що надає йому візуальну красу та гармонію. Вона стає не тільки акомпанементом, але і активним фактором, який впливає на візуальне сприйняття глядачів. Так, музика в кіно рухалась від пасивного фону у бік функцій «дійової особи», перетворюючись на активну учасницю кінодрами. Сьогодні кіномузика не тільки бере активну участь у створенні загального настрою, але й «підказує» глядачеві, на які моменти або приховані риси багатопланового людського характеру героя важливо звернути увагу. Музика значно підсилює художню правду фільму-виставі.

Спільний пошук нових звучань та візуальних рішень створює непередбачувану та захоплюючу атмосферу, яка визначається високою творчістю. Музичний супровід стає важливою частиною сюжету. Він визначає настрій, розкриває емоції персонажів та підсилює важливі моменти, роблячи його необхідним для повноти фільмів-вистав.

Музика у фільмах-виставах віддзеркалює культурне розмаїття, вражаючи аудиторію своєрідністю ритмів, мелодій та інструментальних рішень. Звукове висловлення у фільмах-вистав дозволяє трансформувати традиції, роблячи їх більш доступними

та зрозумілими для широкої аудиторії. Музика виступає мовою діалогу між культурами, підіймаючи на поверхню унікальні риси та традиції, що надає глядачеві можливість відчутти різноманітність світових культур через музичний контекст.

Висновки. В цілому, сучасні тенденції у музиці фільмів-виставах свідчать про постійну еволюцію цього мистецького жанру. Музика виявляється не тільки супроводом до візуальної частини, але й ключовим компонентом, що впливає на глядача та на його культурні переживання. Фільми-вистави мають широку можливість для урізноманітнення в музичному наповненні від уривків з оперних супроводів, хору так і до сучасного звучання року та джазу. Безперечно, музика повинна не тільки допомагати розкривати події, а й інтерпретувати зміст фільму-вистави, розкривати сюжетні лінії та активно впливати на відчуття глядачів.

Використання музики різних культур для поглиблення аутентичності та багатогранності фільмів-вистав є актуальним. Саме взаємодія культурних контекстів через звуковий супровід дозволяє створювати унікальні мистецькі твори.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Демешенко В.В. Взаимодействие звука и изображения в современном кинематографическом пространстве. *European Journal of Arts*. 2016. №3. С. 9–14.
2. Лисса З. Эстетика киномузыки; пер. С нем. А .О. Зелениной, Д. Л. Каравкиной. М.: Музыка., 1970. 496 с.
3. Овсяннікова-Трель О.А. Кіномузика як культурний феномен сучасності. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2015. №2. С. 163–168.

REFERENSES

1. Demeshchenko, V.V. (2016). The interaction of sound and image in the modern cinematographic space. *European Journal of Arts*, 3, 9–14 [in Czech Republic].
2. Lissa, Z. (1970). *Aesthetics of film music*; With German A. O Zelenina, D. L. Karavkina Transl. Moscow: Music [in Russia].
3. Ovsyannikova-Trel, O.A. (2015). Film music as a cultural phenomenon of existentiality. *International Newsletter: Culturology. Philology. Musicology*. Iss. 2. Pp. 163–168 [in Ukrainian].